न्याय सेवा आयोग

जिल्ला न्यायाधीश पदको लिखित परीक्षाको लागि तयार पारिएको परीक्षा योजना र पाठ्यक्रम

(Examination Plan and Curricula for the Written Examination of the Post of Judges of District Court)

पत्र (Paper)	विषय (Subject)	पूर्णाङ्क (Full Marks)	उत्तीर्णाङ्क (Pass Marks)	परीक्षा प्रणाली (Exam System)	प्रश्न संख्या र अङ्क (Number of Question and Marks)	समय (Time)
प्रथम (First)	विधिशास्त्र, संवैधानिक कानून र कानून प्रणाली (Jurisprudence, Constitutional Law and Legal System)	१०० (100)	५० (50)	Subjective (Critical Analysis, Problem Solving and Case Analysis)	४×२५ (4*25)	३ घण्टा (3 Hours)
द्वितीय (Second)	देवानी कानून र देवानी कार्यविधि (Civil Law and Civil Procedures)	१००(100)	५० (50)	Subjective (Critical Analysis, Problem Solving and Case Analysis)	४×२५ (4*25)	३ घण्टा (3 Hours)
तृतीय (Third)	फौजदारी कानून र फौजदारी कार्यविधि (Criminal Law and Criminal Procedures)	१००(100)	५०(50)	Subjective (Critical Analysis, Problem Solving and Case Analysis)	४×२५ (4*25)	३ घण्टा (3 Hours)
चौथो (Forth)	मिसिल अध्ययन (Case Studies)	१५० (150)				
	खण्ड (क) फैसला लेखन Part (A) Judgment Writings	१०० (100)	५० (50)	विषयगत (Subjective)	२×५० (2*50)	३ घण्टा (3 Hours)
	खण्ड (ख) आदेश लेखन Part (B) Order Writings	५० (50)	२५ (25)	विषयगत (Subjective)	१×३५ १×१५ (1*35) (1*15)	१ घण्टा ३० मिनेट (1 Hour and 30 Minutes)
	जम्मा (Total)	४५० (450)				
	अन्तरवार्ता (Interview)	६० (60)				
	कूल जम्मा (Grand Total)	५१० (510)				

पाठ्यक्रम (Curricula)

प्रथम पत्र : विधिशास्त्र, संवैधानिक कानून र कानून प्रणाली (Jurisprudence, Constitutional Law and Legal System)

उद्देश्य

यस पाठ्यक्रमको उद्देश्य विधिशास्त्र, संवैधानिक कानून र कानून प्रणाली लगायतका विषयमा सैद्घान्तिक अवधारणा, यी विषयहरुसँग सम्वन्धित कानून, नजिरहरुको ज्ञान तथा व्यवहारमा यिनीहरुको प्रचलनको बारेमा सैद्घान्तिक ज्ञानलाई व्यवहारमा रुपान्तरण गर्न सक्ने क्षमताको परिक्षण गर्नु, निश्पक्ष एवं पारदर्शी न्याय प्रदान गर्नसक्ने जनशक्तिको पहिचान र प्राप्त गर्नु यस पाठ्यक्रमको मुख्य उद्देश्य रहेको छ।

१. विधिशास्त्र, संवैधानिक कानून र कानून प्रणाली (Jurisprudence, Constitutional Law and Legal System)-100 Marks

(क) विधिशास्त्र (Jurisprudence):- 25 Marks

१. विधिशास्त्रको अवधारणा र नेपालमा विधिशास्त्रको विकास (Concept of Jurisprudence and Its Development in Nepalese context),
२. अधिकार र कर्तव्य (Rights and Duties),
३. व्यक्ति (Person) र व्यक्तित्व (Personality),
४. कानूनको व्याख्या (Interpretation of Statutes),
५. नजिरको अवधारणा र यसको प्रयोग (Concept of Precedent and Its Application)।

(ख) संवैधानिक कानून (Constitutional Law):- 25 Marks

१. नेपालको संविधान र संविधानवाद (Constitution of Nepal and Constitutionalism),
२. संघीयता र अधिकारको बाँडफाँड (Federalism and Power Sharing),
३. कानूनको शासन (Rule of Law),
४. शक्ति पृथकीकरण र शक्ति सन्तुलन (Separation of Power and Checks and Balances),
५. स्वतन्त्र न्यायपालिका (Independent Judiciary),
६. न्यायिक पुनरावलोकन र यसका सीमाहरू (Judicial Review and Its Constraints),
७. मौलिक हकसम्बन्धी संवैधानिक व्यवस्था र कानूनहरू (Constitutional Provision on Fundamental Rights and Related Laws),
८. संवैधानिक उपचारको हकसम्बन्धी प्रबन्ध (Provision on Rights to Constitutional Remedies)।

(ग) कानून प्रणाली र न्याय प्रशासन (Legal System and Administration of Justice) :- 25 Marks

१. नेपालको कानून प्रणाली:- विषयवस्तु, संरचना र विशेषताहरु (Nepalese Legal System:- Content, Structure and Characteristics),
२. न्यायका नवीनतम आयामहरु (New Dimensions of Justice):- लैङ्गिक न्याय (Gender Justice), बालन्याय (Juvenile Justice), पुनरस्थापकीय न्याय (Restorative Justice),

संङ्क्रमणकालीन न्याय (Transitional Justice), वातावरणीय न्याय (Environmental Justice), विकेन्द्रीकृत न्याय (Decentralized justice),

३. अदालतको संरचना र क्षेत्राधिकार (Court Structure and Jurisdiction),

४. निःशुल्क कानूनी सहायता (Free Legal Aid) /स्वैच्छिक कानूनी सेवा (Pro Bono Service),

५. अन्तर्राष्ट्रिय कानून र नेपालमा यसको प्रयोग (International Law and Its Application in Nepal) ।

(घ) <u>न्यायपालिकामा व्यवस्थापन (Management in Judiciary): - 25 Marks</u>

१. अदालत व्यवस्थापन (Court Management),

२. न्यायक्षेत्र समन्वय (Judicial Sector Co-ordination),

३. रणनीतिक योजना (Strategic Plan),

४. न्यायमा पहुँच (Access to Justice),

५. न्यायाधीश, अभियोजक, कानून व्यवसायी र अदालतका कर्मचारीहरुको आचार संहिता (Code of Conduct of the Judges, Public Prosecutors, Lawyers and Judicial Staffs) ।

उल्लिखित पाठ्यक्रमसँग सम्बन्धित कानूनहरुको सन्दर्भसूची (List of Laws Related Aforementioned Curriculum)

- नेपालको संविधान (Constitution of Nepal),
- सुशासन (व्यवस्थापन तथा सञ्चालन) ऐन, २०६४ {Good Governance (Management and Operation) Act, 2064},
- सूचनाको हकसम्बन्धी ऐन, २०६४ (Right to Information Act, 2064),
- कानूनी सहायता ऐन, २०५४ (Legal Aid Act, 2054),
- नेपाल सन्धि ऐन, २०४७ (Nepal Treaty Act, 2047),
- न्यायाधीश आचार संहिता, २०७४ (Code of Conduct for Judges, 2074),
- अन्तरसरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ (Intergovernmental Fiscal Management Act, 2074),
- कानून व्याख्यासम्बन्धी ऐन, २०१० (Interpretation of Laws Act, 2010),
- बेपत्ता पारिएका व्यक्तिको छानविन, सत्य निरुपण तथा मेलमिलाप आयोग ऐन, २०७१ (Investigation on Enforced Disappearacnes, Truth and Reconciliation Commission Act, 2071),
- रोजगारीको हकसम्बन्धी ऐन, २०७५ (Right to Employment Act, 2075),
- आवासको अधिकारसम्बन्धी ऐन, २०७५ (Right to Housing Act, 2075),
- जनस्वास्थ्य सेवा ऐन, २०७५ (Public Health Act, 2075),
- खाद्य अधिकार तथा खाद्य सम्प्रभूतासम्बन्धी ऐन, २०७५ (Right to Food and Food Sovereignty Act, 2075),
- सामाजिक सुरक्षा ऐन, २०७४ (Social Security Act, 2074),
- अनिवार्य तथा निःशुल्क शिक्षासम्बन्धी ऐन, २०७५ (Free and Compulsory Education Act, 2075),
- अपराध पीडित संरक्षण ऐन, २०७५ (Crime Victim Protection Act, 2075),
- उपभोक्ता संरक्षण ऐन, २०७५ (Consumer Protection Act, 2075),
- जातीय भेदभाव तथा छुवाछुत (कसुर र सजाय) ऐन, २०६८ {Cast Based Discrimination and Untouchability (Offence and Punishment) Act, 2068},
- बालबालिका सम्बन्धी ऐन, २०७५ (Children Act, 2075),
- वातावरण संरक्षण ऐन, २०५३ (Environment Protection Act, 2053),

- वैयक्तिक गोपनीयतासम्बन्धी ऐन, २०७५ (Right to Personal Privacy Act, 2075),
- सार्वजनिक सुरक्षा ऐन, २०७५ (Public Security Act, 2075),
- सुरक्षित मातृत्व तथा प्रजनन स्वास्थ्य अधिकारसम्बन्धी ऐन, २०७५ (Safe Motherhood and Reproductive Health Right Act, 2075),
- अपाङ्गता भएका व्यक्तिको अधिकारसम्बन्धी ऐन, २०७४ (Right of Person with Disabilities Act, 2074),
- न्यायपालिकाका रणनीतिक योजना (Strategic Plans of Judiciary) ।

उल्लेखित पाठ्यक्रम सम्बन्धित सान्दर्भिक नजिरहरुको सूची (List of Related Landmark Precedents Regarding Aforementioned Curriculum)

१. महादेव दनुवार वि. उमेशकुमार साह, ने.का.प. २०७४, अङ्क ६, नि.नं. ९८१९ (Mahadev Danuwar v. Umesh Kumar Sah, NKP 2074, Number 6, Decision No.9819)

२. ओमप्रकाश अर्याल वि. लोकमान सिंह कार्की समेत, ने.का.प. २०७३, अङ्क ११, नि.नं ९७१० (Om Prakash Aryal v. Lokman Singh Karki Et.al, NKP 2073, Number 11, Decision No.9710)

३. पुष्पकमल दाहाल वि. संवैधानिक परिषद्, ने.का.प. २०६७, अङ्क ७, नि.नं. ८४०६ (Pushpa Kamal Dahal v. Constitutional Council, NKP 2067, Number 7, Decision No.8406)

४. सुनिलबाबु पन्त वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत, ने.का.प. २०६५, अङ्क ४, नि.नं. ७९५८ (Sunil Babu Panta v. Office of Prime Minister and Council of Ministers Et.al, NKP 2065, Number 4, Decision No.7958)

५. कमलेश द्विवेदी वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत, ने.का.प. २०६६, अङ्क ५, नि.नं. ८१३९ (Kamalesh Dwibedi v. Office of Prime Minister and Council of Ministers Et.al, NKP 2066, Number 5, Decision No.8139)

६. राजुप्रसाद चापागाई वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत, ने.का.प. २०७४, अङ्क ४, नि.नं. ९७९० (Raju Prasad Chapagain v. Office of Prime Minister and Council of Ministers Et.al, NKP 2074, Number 4, Decision No.9790)

७. राजीव पराजुली वि. भ्रष्टाचार नियन्त्रण शाही आयोगसमेत, ने.का.प. २०६२, अङ्क ११, नि.नं. ७६१८ (Rajib Parajuli v. Royal Commission for Corruption Control Et.al, NKP 2062, Number 11, Decision No. 7618)

८. डम्बर सिंह गदाल वि. इलाम नगरपालिकासमेत, ने.का.प. २०६१, अङ्क १२, नि.नं. ७४६९ (Dambar Sing Gadal v. Ilam Municipality Et.al, NKP 2061, Number 12, Decision No.7469)

९. राजेन्द्रप्रसाद ढकाल वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय समेत, ने.का.प. २०६४, अङ्क २, नि.नं. ७८१७ (Rajendra Dhakal v. Office of Prime Minister and Council of Ministers Et.al, NKP 2064, Number 2, Decision No.7817)

१०. अरुणकुमार चौधरी वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत, ने.का.प. २०६४, अङ्क १, नि.नं. ७८०३ (Arun Kumar Chaudhary v. Office of Prime Minister and Council of Ministers Et.al, NKP 2064, Number 1, Decision No. 7803)

द्वितीय पत्र : देवानी कानून र देवानी कार्यविधि (Civil Law and Civil Procedures)

उद्देश्य

देवानी कानून र देवानी कार्यविधि सम्वन्धमा राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय मान्यता, सैद्धान्तिक अवधारणा लगायत यी विषयहरुसँग सम्वन्धित राष्ट्रिय कानून, नजिरहरु तथा ब्यवहारमा यिनीहरुको प्रचलन सम्वन्धमा उम्मेदवारमा भएको सैद्धान्तिक ज्ञानलाई व्यवहारमा उतार्न सक्ने खुवीको जाँच गर्नु, दैनिक जीवनमा आइपर्ने पारिवारिक, सामाजिक लगायतका देवानी समस्याहरुको समाधान गर्नका लागि अवलम्वन गर्नुपर्ने कार्यविधि, प्रचलनमा रहेका नजिरहरुको प्रयोग जस्ता कुराको व्यवहारिक ज्ञानको जाँच गर्नु यस पाठ्यक्रमको उद्देश्य रहेको छ ।

२. देवानी कानून र देवानी कार्यविधि (Civil Law and Civil Procedures)- 100 Marks

(क) देवानी कानून र यसका आयामहरू (Civil Law and Its Dimensions):- 25 Marks

१. देवानी कानूनको अवधारणा र देवानी क्षेत्राधिकार (Concept of Civil Law and Civil Jurisdiction),
२. देवानी गल्ती वा अपकार र दायित्य (Civil Wrong and Liability),
३. व्यक्ति र व्यक्तित्वसम्बन्धी कानून:- प्राकृतिक व्यक्ति र कानूनी व्यक्ति, प्राकृतिक व्यक्तिको दामासाहीसम्बन्धी व्यवस्था (Law Relating to Persons and Personality:- Natural Person and Legal Person and Provisions Relating to Bankruptcy of Natural Person),
४. करार तथा अन्य दायित्वसम्बन्धी व्यवस्था (Provision of Contract and Other Liabilities),
५. क्षतिपूर्ति तथा दुष्कृति (Compensation and Torts),
६. निजी अन्तर्राष्ट्रिय कानून र नेपालको कानून प्रणालीमा यसको कार्यान्वयन (Private International Law and Its Implementation in Nepalese Legal System)।

(ख) सम्पत्तिसम्बन्धी अवधारणा र कानूनी प्रावधान (Concept and Legal Provision of Property):- 25 Marks

१. सम्पत्ति सम्बन्धी कानून (Law Relating to Property)):-स्वामित्व (Ownership), भोग (Possession), चीरभोग (Prescription), सरकारी, सामुदायिक र सार्वजनिक सम्पत्ति (Governmental, Community and Public Property), गुठी (Guthi), फलोपभोग (Usufruct), सुविधाभार (Servitude), अनुचित संवृद्धि (Unjust Enrichment), घर जग्गा बहाल (Rent of Land and House), दानबकस (Daanbakas), बन्धकी (Mortgage), हकसफा र लिखतबदर (*Haksafa* and Revocation of Documents), लेनदेन (Transaction), जग्गादर्ता (Registration of Land)।
२. अचल सम्पत्तिको हस्तान्तरणसम्बन्धी कानून (Law Relating to Transfer of Immovable Property),
३. बौद्धिक सम्पत्ति (Intellectual Property):- पेटेन्ट, डिजाइन, ट्रेडमार्क र प्रतिलिपी अधिकारको अवधारणा र कानूनी व्यवस्था (Concept of Patent, Design, Trademark, and Copyright and Its Legal Provision),
४. भूमि प्रशासनसम्बन्धी अवधारणा र सोसम्बन्धी कानूनी व्यवस्था (Concept of Land Administration and Law Related to Land) ।

(ग) पारिवारिक कानून (Family Law):- 25 Marks

१. पारिवारिक मामिलासम्बन्धी कानून (Family Law):- विवाह (Marriage), अंश (Partition), नाताकायम (Confirmation of Relationship), सम्बन्धविच्छेद (Divorce), मानाचामल (Alimony or Maintenance), अपुताली (Inheritance), संरक्षकत्व (Guardianship), माथवर सम्बन्धी (Protector), धर्मपुत्र/धर्मपुत्री (Adoption)।

२. निरन्तर सुनुवाई र वन्द इजलास सम्वन्धी व्यवस्था (Provision on Regular Hearing and In-Camera Hearing)।

(घ) देवानी कार्यविधि (Civil Procedure):- 25 Marks

१. देवानी कार्यविधि कानूनका सामान्य सिद्धान्तहरू (General Principles of Civil Procedural Law):- हकदैया (Locus Standi), हदम्याद (Statute of Limitation), क्षेत्राधिकार (Jurisdiction), प्राङ्न्याय (Res Judicata), प्राकृतिक न्यायको सिद्धान्त (Doctrine of Natural Justice),

२. फिरादपत्र तथा दाबी प्रस्तुतिसम्बन्धी व्यवस्था (Complaint Letters and Provision of Complaint Submission),

३. प्रतिउत्तर पत्र तथा प्रतिदाबीसम्वन्धी व्यवस्था (Respondent Letters and Provision of Counter-Claim),

४. देवानी मुद्दामा प्रमाण संकलन तथा परीक्षण/मूल्याङ्कन (Collection of Evidence and Evaluation/Examination on Civil Cases),

५. अन्तरकालीन आदेश (Interlocutory Orders), अन्तरिम संरक्षणसम्बन्धी आदेश (Interim Protective Orders) र अन्तरिम आदेश (Interim Order),

६. प्रारम्भिक सुनुवाइ तथा छलफल (Preliminary Hearing and Discussion),

७. मुद्धा मुल्तवी, स्थानान्तरण, मेलमिलाप र मिलापत्र (Case Adjournment, Transfer, Mediation and *Milapatra*),

८. अन्तिम सुनुवाइ र फैसलासम्बन्धी व्यवस्था (Final Hearing and Provision of Judgement),

९. फैसला कार्यान्वयन (Execution of Judgment),

१०. पुनरावेदनको अधिकार र यसका सीमाहरू (Right to Appeal and Its Limitation)।

उल्लिखित पाठ्यक्रमसँग सम्बन्धित कानूनहरूको सन्दर्भसूची (List of Law Regarding Aforementioned Curriculum)

- जग्गा (नाप जाँच) ऐन, २०१९ {Land (Survey and Measurement) Act, 2019},
- प्रमाण ऐन, २०३१ (Evidence Act, 2031),
- भूमिसम्बन्धी ऐन, २०२१ (Land Relating Act, 2021),
- जग्गा प्राप्ति ऐन, २०३४ (Land Acquisition Act, 2034),
- मालपोत ऐन, २०३४ (Land Revenue Act, 2034),
- जिल्ला अदालत नियमावली, २०७५ (District Court Rules, 2075),
- मेलमिलापसम्बन्धी ऐन, २०६८ र नियमावली, २०७० (Mediation Act, 2068 and Rules, 2070),
- न्याय प्रशासन ऐन, २०७३ (Administration of Justice Act, 2073),
- मुलुकी देवानी संहिता, २०७४ (Country Civil Code, 2074), देवानी कार्यविधि संहिता, २०७४ (Country Civil Procedure Code, 2074), देवानी संहिता कार्यविधि नियमावली, २०७५ (Country Civil Procedure Rule, 2075),
- स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ (न्यायिक कार्यसम्बन्धी व्यवस्था परिच्छेद-८) {Local Government Operation Act, 2074 (Provision of Legal Function, Part: 8},
- प्रतिलिपि अधिकार ऐन, २०५९ (The Copyright Act, 2059),

- पेटेन्ट, डिजाइन तथा ट्रेडमार्क ऐन, २०२२ (The Patent, Design and Trademark Act, 2022),
- केही नेपाल कानूनलाई संशोधन, एकीकरण, समायोजन र खारेज गर्ने ऐन, २०७४ (Act on Amendment, Unification, Adjustment and Revocation of Some Nepalese Laws, 2074) ।

उल्लेखित पाठ्यक्रम सम्वन्धित सान्दर्भिक नजिरहरुको सूची (List of Related Landmark Precedents Regarding Aforementioned Curriculum)

१. वासुदेव यादव वि. जनककुमार राय, ने.का.प. २०६२, अङ्क ४, नि.नं. ७५२६ (Basudev Yadab v. Janak Kumar Raya, NKP 2062, Number 4, Decision No. 7526)

२. सुरेन्द्रप्रसाद यादव वि. अनिरुद्रप्रसाद चौधरीसमेत, ने.का.प. २०६४, अङ्क ६ नि.नं. ७८६३ (Surendra Prasad Yadab v. Anirudra Prasad Chaudhary Et.al NKP 2064, Number 6, Decision No.7863)

३. प्रकाशमणि शर्मा वि.मन्त्रिपरिषद सचिवालयसमेत, ने.का.प. २०६४, अङ्क १०, नि.नं. ७८८५ (Prakashmani Sharma v. Secretary of Council of Ministers Et.al NKP 2064, Number 10, Decision No.7885)

४. दिगम्बर चौधरी वि. बैधनाथ झासमेत, ने.का.प. २०६७, अङ्क ७, नि.नं. ८४१७ (Digambar Chaudhary v. Baidhanath Jha Et.al NKP 2067, Number 7, Decision No.8417)

५. प्रकाशरवि प्रधान वि. सुनयना श्रेष्ठसमेत, ने.का.प. २०७२, अङ्क १२, नि.नं. ९५०७ (Prakashrabi Pradhan v. Sunayana Shrestha Et.al, NKP 2072, Number 12, Decision No. 9507)

६. रामदुलारीशरण वैष्णव वि. शालिग्रामशरण वैष्णवसमेत, ने.का.प. २०६५, अङ्क ३, नि.नं. ७९३९ (Ramdulari Saran Bainsav v. Shaligram Saran Bainsav, NKP 2065, Number 3, Decision No.7939)

७. रामआधारप्रसाद यादव वि. रामअयोध्याप्रसाद अहिर समेत, ने.का.प. २०६६, अङ्क ३, नि.नं. ८१०५ (Ramadhar Prasad Yadab v. Ramayodhya Prasad Ahir Et.al, NKP 2066, Number 3, Decision No.8105)

८. तुलसीमाया महर्जन वि. पञ्चनारायण महर्जन, ने.का.प. २०७२, अङ्क १२, नि.नं. ९५०४ (Tulasimaya Maharjan v.Panchanarayan Maharjan, NKP 2072, Number 12, Decision No. 9504)

९. हेडम्बराज पराजुली वि. तारानाथ गौतमसमेत, ने.का.प. २०५४, अङ्क १२, नि.नं. ६४७९ (Hedambaraj Parajuli v. Taranath Gautam Et.al, NKP 2054, Number 12, Decision No.6479)

१०. जगदीश आचार्य वि. भूमिसुधार तथा व्यवस्था मन्त्री, ने.का.प. २०७५, अङ्क १, नि.नं. ९९३३ (Jagadish Acharya v. Minister of Land Reform and Management, NKP 2075, Number 1, Decision No.9933)

तेश्रो पत्र : फौजदारी कानून र फौजदारी कार्यविधि (Criminal Law and Procedures)

<u>उद्देश्य</u>

फौजदारी अपराधका सैद्धान्तिक अवधारणाहरु, सिद्धान्तहरु र नविनतम आयामहरुको वारेमा रहेका सैद्धान्तिक ज्ञानलाई ब्यबहारमा रुपान्तरण गर्न सक्ने क्षमताको पहिचान गर्नु, यस्ता विषयहरुसँग सम्वन्धित प्रचलनमा रहेका कानून तथा नजिरहरुको व्यवहारिक प्रयोगको जाँच गर्नु, लगायत व्यवहारमा आइपर्ने फौजदारी कानूनसँग सम्वन्धित समस्याहरुको वारेमा प्रचलित कानून, कार्यविधि र नजिरको प्रयोग उम्मेदवारले कसरी गर्दछन भन्ने कुराको परीक्षण गर्नु यस पाठ्यक्रमको उद्देश्य रहेको छ।

३. फौजदारी कानून र फौजदारी कार्यविधि (Criminal Law and Procedures)- Full Marks -100

<u>(क) फौजदारी कानून (Criminal Law):- 25 Marks</u>

१. फौजदारी न्यायका सिद्धान्तहरू (Doctrines of Criminal Justice),
२. अपराधको अवधारणा, तत्व र यसको प्रकार (Concept, Elements and Types of Crime),
३. अपूर्ण अपराध (Inchoate/Incomplete Crime),
४. फौजदारी मुद्दामा क्षतिपूर्तिसम्बन्धी अवधारणा र कानुनी व्यवस्था (Concept and Legal Provision of Compensation on Criminal Case),
५. आपराधिक दायित्व, उन्मुक्ति र प्रतिरक्षा (Criminal Liability, Immunity and Defense),
६. पीडित न्याय प्रणाली र नेपालमा यसको प्रयोग (Victim Justice System and Its Application in Nepal)।

<u>(ख) फौजदारी अपराध र फौजदारी कार्यविधिसम्बन्धी व्यवस्था (Provision on Criminal Crime and Criminal Procedure):- 25 Marks</u>

१. केही फौजदारी अपराधहरू (Some Criminal Crimes):

- संगठित अपराध (Organized Crime),
- साइवर अपराध (Cyber Crime),
- बहिर्क्षेत्रीय अपराध (Extra-Territorial Crime),
- सुपुर्दगीयोग्य अपराध (Extraditable Offence),
- लागू औषध (Narcotic Drugs),
- मानव बेचबिखन (Human Trafficking),
- ज्यानसम्बन्धी अपराध (Homicide),
- करणीसम्बन्धी कसूर (Sexual Offence),
- सम्पत्तिसम्बन्धी कसूरहरू (चोरी, डाँका, ठगी, लुटपिट, आपराधिक विश्वासघात, आपराधिक लाभ) {Offence Related to Property (Theft, Dacoit, Cheating, Robbery, Criminal Treachery, Extortion)},
- जातीय भेदभाव र छुवाछुतसम्बन्धी कसूर (Offence Related to Cast Based Discrimination and Untouchability),
- बोक्सीको अपराध (Crime of Witchcraft),

- कानूनको द्वन्द्वमा परेका बालबालिका र बालबालिका विरुद्धका अपराधहरू (Children with Conflict of Law and Crime Against Children),
- लैङ्गिक तथा घरेलु हिंसा र कार्यस्थलमा हुने यौन दुर्व्यवहार (Gender and Domestic Violence and Sexual Harassment at Workplace),

२. फौजदारी कार्यविधि कानूनका सिद्धान्तहरू (Theories of Criminal Procedural Law),

३. अपराध अनुसन्धान तथा अभियोजन (Investigation and Prosecution), अभियोजनकर्ताको व्यवसायिक स्वतन्त्रता (Prefessional Independence of Prosecutor)

४. फौजदारी मुद्दामा देवानी दाबी र पीडितको सहभागिता (Civil Claim and Participation of Victims in Criminal Cases)।

<u>(ग) प्रमाण मूल्याङ्कन र सुनुवाइसम्बन्धी व्यवस्था (Evaluation of Evidence and Provision Related to Hearing):- 25 Marks</u>

१. प्रमाण कानून र यसको प्रयोग (Evidence Law and Its Application)
- प्रमाणको भार (Burden of Proof)
- विवन्धन (Estoppel)
- साक्षी परीक्षण (Witness Examination)

२. प्रमाणसम्बन्धी नवीन व्यवस्थाहरू- श्रव्य दृश्य, संवाद मार्फत साक्षी बुझ्ने, सहअभियुक्तको जिरह, विशेषज्ञ साक्षी बुझ्ने, बकपत्र, विदेशमा रहेका व्यक्तिको बयान, बकपत्र, पारस्परिक कानूनी सहायता (New Provision of Evidence: Video Conference, Cross Examination of Accomplice, Expert Witness Statement of Persons of Abroad, Mutual Legal Assistance (MLA))।

३. सुनुवाई र यसका प्रकारहरु(Hearing and Types of Hearing)
- पूर्वसुनुवाइ (Pre-Trial),
- पूर्व सुनुवाइ वार्ता (Pre-Trial Conference),
- सुनुवाइ र उत्तर सुनुवाइ (Trial and Post-Trial),
- प्रारम्भिक सुनुवाइ (Preliminary Hearing).
- दाबीको सौदाबाजी (Plea Bargaining),
- खुला, बन्द र लगातार सुनुवाइ (Open, In-Camera and Continuous Hearing),

४. मुद्दा फिर्ता, मुद्दा स्थानान्तरण, मुल्तबी, मुद्दा परिवर्तन, मेलमिलाप तथा मिलापत्र, अन्तिम सुनुवाइ र फैसला (Withdrawal of Cases, Transfer of Cases, Adjournment, Conversion of Cases, *Milapatra*, Mediation, Final Hearing and Judgement),

५. फैसलाको कार्यान्वयन (Execution of Judgment),

६. पुनरावेदन सम्बन्धी व्यवस्था (Provision on Appeal) ।

<u>(घ) दण्डका सिद्धान्तहरू तथा सजाय निर्धारणसम्बन्धी (Theory of Punishment and Provision of Sentencing):- 25 Marks</u>

१. दण्डका सिद्धान्तहरू र सुधारात्मक न्याय (Theory of Punishment and Corrective Justice): प्रोवेशन, प्यारोल, खुला कारागार र सामुदायिक सेवा (Probation, Parole, Open Prison and Community Service),

२. कसुरको गम्भीरता बढाउने तथा घटाउने अवस्थाहरू (Aggravating and Mitigating Factors),

३. सजाय निर्धारण सम्बन्धी व्यवस्थाः (Provision of Sentencing):

- सजाय सम्बन्धी सामान्य सिद्धान्त (General Theory of Sentencing),
- सजाय निर्धारण गर्दा विचार गर्नुपर्ने कुराहरू (Factors Considered for Sentencing),
- सजाय निर्धारण गर्ने आधारहरू (Criteria for Sentencing),
- सजाय निर्धारण गर्दा खुलाउनु पर्ने कुराहरू (Maintaining Points for Sentencing),
- सजाय स्थगनसम्बन्धी अवधारण र व्यवस्था (Concept and Provision on Adjourning of Sentence) ।

उल्लिखित पाठ्यक्रमसँग सम्बन्धित कानूनहरुको सन्दर्भसूची (List of Law Regarding Aforementioned Curriculum)

१. प्रमाण ऐन, २०३१ (Evidence Act, 2031),

२. लागू औषध (नियन्त्रण) ऐन, २०३३ {Narcotic Drugs (Control) Act, 2033},

३. यातनासम्वन्धी क्षतिपूर्ति ऐन, २०५३ (Compensation Relating to Torture Act, 2053),

४. विद्युतीय (इलेक्ट्रोनिक) कारोबार ऐन, २०६३ (The Electronic Transaction Act, 2063),

५. मानव बेचिवखन तथा ओसार पसार (नियन्त्रण) ऐन, २०६४ {Human Trafficking and Transfer (Control) Act, 2064},

६. घरेलु हिंसा (कसुर र सजाय) ऐन, २०६६ {Domestic Violence (Offence and Punishment) Act, 2066},

७. जातीय भेदभाव तथा छुवाछुत (कसूर र सजाय) ऐन, २०६८ {Caste Based Discrimination and Untouchability (Offence and Punishment) Act, 2068},

८. संगठित अपराध निवारण ऐन, २०७० (Organized Crime Control Act, 2070),

९. सपुर्दगी ऐन, २०७० (Extradition Act, 2070),

१०. पारस्परिक कानूनी सहायता ऐन, २०७० (Mutual Legal Assistance Act, 2070),

११. कसूरजन्य सम्पत्ति तथा साधन (रोक्का, नियन्त्रण र जफत) ऐन, २०७० {Property and Instrumentalities Related to Criminal Offence (Freezing, Seizure and Confiscation) Act, 2070}

१२. कार्यस्थलमा हुने यौन दुर्व्यवहार (निवारण) ऐन, २०७१ {Sexual Harassment at Workplace (Control) Act, 2071},

१३. बोक्सीको आरोप (कसूर र सजाय) ऐन,२०७२ {Accusation of Witchcraft Practicing (Crime and Punishment) Act, 2072},

१४. न्याय प्रशासन ऐन, २०७३ (Administration of Justice Act, 2073),

१५. मुलुकी अपराध संहिता ऐन, २०७४ (Country Penal Code Act, 2074),

१६. फौजदारी कार्यविधि संहिता ऐन, २०७४ (Country Criminal Procedure Code Act, 2074) र मुलुकी फौजदारी कार्यविधि नियमावली, २०७५ (Country Criminal Procedure Rule, 2075),

१७. फौजदारी कसूर (सजाय निर्धारण तथा कार्यान्वयन) ऐन, २०७४ {Criminal Offence (Sentencing and Execution) Act, 2074}, फौजदारी कसुर (सजाय निर्धारण तथा

कार्यान्वयन) सम्वन्धी नियमावली, २०७५[Criminal Offence (Sentencing and Execution) Relating Rule 2075],

१८. कसुरको अनुसन्धान सम्वन्धी नियमावली, २०७५ (Rules on Investigation of Offences, 2075),

१९. पारस्परिक कानूनी सहायता ऐन, २०७० (Mutual Legal Aid Act, 2070),

२०. फैसला कार्यावन्यन निर्देशिका, २०७५, (Judgement Execution Directive, 2075)

उल्लेखित पाठ्यक्रम सम्वन्धित सान्दर्भिक नजिरहरुको सूची (List of Related Landmark Precedents Regarding to Aforementioned Curriculum)

१. रविन्द्र भट्टराई वि. मन्त्रिपरिषद सचिवालय, ने.का.प. २०५५, अङ्क ११, नि.नं. ६६२२ (Rabindra Bhattarai v. Secretary of Council of Ministers, NKP 2055, Number 11, Decision No. 6622)

२. नेपाल सरकार वि. रामबहादुर कार्की, ने.का.प. २०७१, अङ्क ७, नि.नं. ९२०९ (Government of Nepal v. Ram Bahadur Karki, NKP 2071, Number 7, Decision No. 9209)

३. महेश चापागाई वि. नेपाल सरकार, ने.का.प. २०६९, अङ्क ८, नि.नं. ८८७४ (Mahesh Chapagain v. Government of Nepal, NKP 2069, Number 8, Decision No.8874)

४. पूर्णबहादुर तिम्सिना वि. नेपाल सरकार, ने.का.प. २०६९, अङ्क ५, नि.नं. ८८३६ (Purna Bahadur Timsina v. Government of Nepal, NKP 2069, Number 5, Decision No.8836)

५. श्री ५ को सरकार वि. अब्दुल अजिज मुसलमान, ने.का.प. २०६७, अङ्क ४, नि.नं. ८३५४ (His Majesty Government v. Abdul Ajij Musalman, NKP 2067, Number 4, Decision No. 8354)

६. रञ्जित राई समेत वि. नेपाल सरकार, ने.का.प. २०७०, अङ्क ५, नि.नं. ९०१२ (Ranjit Rai Et.al Government of Nepal, NKP 2070, Number 5, Decision No.9012)

७. बमबहादुर बस्नेत वि. नेपाल सरकार, ने.का.प. २०७०, अङ्क ६, नि.नं. ९०२२ (Bam Bahadur Basnet v. Government of Nepal, NKP 2070, Number 6, Decision No. 9022)

८. नेपाल सरकार वि. नारायण बहादुर राउत, ने.का.प. २०६६, अङ्क ६, नि.नं. ८१७९ (Government of Nepal v. Narayan Bahadur Raut, NKP 2066, Number 6, Decision No.8179)

९. उत्तम लामा वि. श्री ५ को सरकार, ने.का.प. २०६१, अङ्क ९, नि.नं. ७४३२ (Uttam Lama v. His Majesty Government, NKP 2061, Number 9, Decision No.7432)

१०. नेपाल सरकार वि. जीतबहादुर खत्री, ने.का.प. २०६९, अङ्क ११, नि.नं. ८९२३ (Government of Nepal v. Jit Bahadur Khatri, NKP 2069, Number 11, Decision No.8923)

चौथो पत्रः मिसिल अध्ययन (Case Studies)

<u>उद्देश्य</u>

देवानी र फौजदारी फैसला, जिल्ला अदालतको क्षेत्राधिकार भित्र पर्ने विभिन्न मुद्दाका आदेशहरु तथा रिटका आदेशहरुको लेखन कसरी गर्ने भन्ने कुराको व्यावहारिक सीप परिक्षण गर्नु यस पाठ्यक्रमको मुख्य उद्देश्य रहेको छ।

४. मिसिल अध्ययन (Case Studies) Full Marks - 150

(क) सान्दर्भिक नजिरहरु समावेश गर्दै उपलब्ध तथ्यका आधारमा देवानी तथा फौजदारी दुईवटा फैसला लेखन (Two 'Judgment Writing' on Criminal and Civil Cases on the Basic of as Provided Facts Mentioning Appropriate Precedents) ५०×२= १०० (50*2=100)

प्रत्येक फैसला लेखनमा देहायबमोजिम अङ्कभार कायम गरिएको छ (The Following Marks is Allotted in Each Judgment Writing)।

क.सं. (S.N.)	शीर्षक (Title)		अङ्कभार (Burden of Marks)
१.	संरचना र ढाँचा (Structure and Format)		५
२.	तथ्य र ठहर खण्ड (Facts and Conclusion)		३५
	२.१ तथ्यको उल्लेख (Accounts of Facts)	५	
	२.२ विवादित प्रश्नको पहिचान (Identification of Disputed Question)	५	
	२.३ ठहर खण्ड लेखन (Writing of Conclusion Part)	२५	
३.	तपसिल खण्ड (Following Part)		१०
	कूल जम्मा (Grand Total)		५०

(ख) उपलब्ध तथ्यका आधारमा जिल्ला अदालतको क्षेत्राधिकारभित्र पर्ने देहायबमोजिमका कुनै दुई आदेशहरूः (Any Two 'Order Writings' with Given Facts on the Jurisdiction of District Court)

- प्रारम्भिक सुनुवाइसम्बन्धी आदेश, थुनछेक आदेश, प्रमाण मुकरर आदेश, अन्तरिम आदेश, अन्तरकालीन आदेश (Order Regarding Preliminary Hearing, Trial Orders, Orders Regarding Producing of Evidence, Interim Order, Interlocutory Order) १५ अङ्क (15 Marks) ।

क.स.	शीर्षक	अङ्कभार
१.	संरचना र ढाँचा	५
२.	आदेशको विषयवस्तु/व्यहोरा	१०
	जम्मा	१५

- बन्दीप्रत्यक्षीकरण वा निषेधाज्ञाको अन्तिम आदेश (Final Orders on Habeas Corpus or Injunction) ३५ अङ्क (35 Marks)।

क.स.	शीर्षक	अङ्कभार
१.	संरचना र ढाँचा	५
२.	तथ्यको प्रस्तुती (टिपोट)	५
३.	विवादित प्रश्नको पहिचान	५
४.	आदेशमा आधार, कारण र विवेचना	२०
	जम्मा	३५